

O bogatej przeszłości wsi Miedzna Murowana...

Miedzna Murowana to miejscowość położona nad zalewem na rzece Wąglance, w północno - wschodniej części gminy Żarnów, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 726 Żarnów - Opoczno - Rawa Mazowiecka. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku mieszkało w niej 470 osób. Na terenie wsi stale przebywa jednak znacznie więcej ludzi, są to właściciele domków letniskowych, najczęściej zameldowani w innych miejscach. Miedzna Murowana to druga pod względem liczby ludności miejscowość w gminie Żarnów. Znajduje się w niej aż 14 ulic, a każda z nich posiada własną nazwę, które zostały wprowadzone w 2002 roku. W Miedznej Murowanej znajdują się ulice: **Opoczyńska, Ogrodowa, Główna, Złota, Bankowa, Wysoka, Spacerowa, Topolowa, Brzozowa, Polna, Słoneczna, Kościelna, Leśna i Zielona**. Wieś wchodzi w skład parafii pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Żelazowicach (dekanat opoczyński, diecezja radomska). Parafia Żelazowice (gm. Białaczów) graniczy z dekanatem żarnowskim. Przed laty, Miedzna Murowana należała do parafii św. Jana Chrzciciela w Białaczowie. Wieś znajduje się w następującej odległości od ważnych dla mieszkańców miejscowości i miast: Żarnów (siedziba gminy) - 7 km, Białaczów - 6 km, Paradyż - 9 km, Opoczno - 12 km, Końskie - 26 km, Sulejów - 26 km, Piotrków Trybunalski - 42 km, Tomaszów Mazowiecki - 42 km, Kielce - 65 km, Skarżysko Kamienna - 65 km, Radom - 80 km, Łódź - 91 km, Częstochowa - 120 km, Warszawa - 135 km, Sandomierz - 155 km, Kraków - 167 km. Miedzna Murowana to miejscowość o bardzo bogatej historii. W 2012 roku minęło 780 lat od pierwszej wzmianki historycznej o wsi, która w średniowieczu składała się z dwóch części o nazwach **Meduna major i Meduna minor** (wg Jana Długosza była to Miedzna Wielka i Miedzna Mała). W 1232 roku w Miedznej książę sandomierski Bolesław I (1208-48), syn Konrada Mazowieckiego (który sprowadził Krzyżaków do Polski) wydał ważny przywilej dla kasztelańskiego grodu żarnowskiego: „(...) colloquium in Meduna ante Sarnov”. Dwa lata później - w 1234 roku - ten sam książę Bolesław I (od imienia ojca zwany Kondratowiczem), zwołał w Miedznej zjazd możnowładców, czyli najważniejszych osób, rządzących Polską w czasie rozbitcia dzielnicowego. Wieś wchodziła w skład kasztelanii żarnowskiej. Dzięki staraniom **Anny Dunin**, podniesiono rangę wsi i w 1451 roku lokowano ją na prawie niemieckim. Wsią zarządzał tzw. **zasadzca**, najczęściej będący sołtysem wsi. Zarządzający był przedstawicielem feudalnego pana we wsi i jednocześnie jego wasalem, obowiązany m.in. do konnej służby wojskowej w czasie wojny. Miał szereg przywilejów, oprócz dużego gospodarstwa rolnego, prowadził także karczmę i młyn. Folwark był dziedzictwem **Mszczuja** herbu **Lis**. Miejscowi kmiecie dziesięcinę oddawali nie tylko do ówczesnych instytucji kościelnych w Sandomierzu (tzw. prebenda), ale i parafiom w Białaczowie oraz Żarnowie. W drugiej połowie XVI wieku właściciel wsi **Leonard Strasz** przeszedł z katolicyzmu na kalwinizm, zbudował świątynię (dom modlitwy) czyli **zbor**. Jednocześnie utrzymywał kaznodzieję i nauczyciela. Po jego śmierci zbor (zwany przez kalwinów również kościołem) w XVII wieku prowadzili jego spadkobiercy - **Stanisław, Elżbieta i Krzysztof Straszowie**.

Miedzna Murowana stała się znaczącym ośrodkiem **reformacji** w regionie, zamieszkałym w zdecydowanej większości przez katolików. Zbor kalwiński jednak później rozebrano, a materiał z jego rozbiórki posłużył do budowy dworskich **spichrzów** (jeden z nich - kilkakrotnie przebudowany - znajduje się obok zalewu). W najbliższym sąsiedztwie wsi, **16 września 1655 roku** odbyła się słynna bitwa ze Szwedami, znana historykom jako **bitwa pod Żarnowem**. Wieś uległa całkowitemu zniszczeniu, a mieszkańców wymordowano. Doszczętnie spalono ją także podczas działań wojennych w czasie **Insurekcji Kościuszkowskiej** w 1794 roku. W pierwszej połowie XIX wieku istniała samodzielna **gmina Miedzna Murowana**, której wójtem był Otfinowski (posługujący się własną pieczęcią). W tym czasie liczne **epidemie cholery** dziesiątkowały ludność wsi. W 1827 roku w 24 domach mieszkało 100 włościan. Obszar wsi obejmował 470 mórg ziemi dworskiej i 317 mórg ziemi włościańskiej (1 morga = 0,56 ha). W 1887 roku znajdował się tam **folwark**, a we wsi w 29 domach mieszkało 244 włościan. W latach 1870-1954 wieś należała do **gminy Topolice** (z siedzibą w Żarnowie), a w okresie 1954-1972 wchodziła w skład **gromady Straszowa Wola**. Od 1973 roku Miedzna Murowana należy do **gminy Żarnów** i jest jednym z 30 sołectw. W latach 1974-1979 na gruntach wsi Miedzna Murowana i Ossa, zbudowano **zalew** na rzece Wąglance o powierzchni 185 ha. Budowę prowadziło Rejonowe Przedsiębiorstwo Melioracyjne w Końskich. Zalew jest **zbiornikiem retencyjnym**, przeznaczonym dla potrzeb rolnictwa o max objętości 4,16 mln m³ i piętrzeniu wynoszącym 6,85 m. Wokół zalewu noszącego urzędową nazwę „**Wąglanka-Miedzna**” aktywnie rozwija się rekreacja. Po II wojnie światowej liczba mieszkańców wsi znacznie wzrosła. W XX wieku we wsi zorganizowano **szkołę podstawową**, istniejącą do 2000 roku, a w ostatnim czasie reaktywowano jednostkę **Ochotniczej Straży Pożarnej**, która istniała w Miedznej Murowanej do 1957 roku. We wsi bardzo aktywnie działa **Stowarzyszenie Miłośników Kultury i Tradycji w Miedznej Murowanej**, jedno z najprężniejszych w regionie. Siedzibą jednostki OSP i lokalnego stowarzyszenia jest gruntownie wyremontowany w 2012 roku **Wiejski Dom Kultury z filią Gminnej Biblioteki Publicznej w Żarnowie**.

Historia i współczesność Skórkowic

Skórkowice to trzecia pod względem ludności miejscowość w gminie (po Żarnowie i Miedznej Murowanej). 31 XII 2013 roku mieszkało we wsi 378 osób. **Sołectwo Skórkowice** jest jednak większe, obejmuje bowiem **Porębę** (21 osób) i **Skumros** (28 osób), a łącznie liczy 427 mieszkańców. Mało kto wie, jak zasłużona to wieś - nie tylko dla regionu, ale i dla całej Polski. To siedlisko znamienitego **rodu Skórkowskich** (a później Saryuszów - Skórkowskich), spośród których było wielu **wybitnych Polaków**, pełniących bardzo ważne funkcje publiczne w kraju. Niestety, liczba ludności Skórkowic od lat nieustannie maleje, więcej osób umiera niż się rodzi, znacznie więcej stąd wyjeżdża - niż się osiedla. **Niż demograficzny** jest tu bardziej zauważalny, niż w innych częściach regionu. W **źródłach pisanych** Skórkowice pojawiają się już w 1313 roku (w 2013 roku obchodziliśmy 700-lecie istnienia Skórkowic). Istniał wówczas w tej rozwijającej się wsi drewniany **kościół św. Łukasza Ewangelisty**, który jednak prawdopodobnie spłonął. Fundatorami pierwszej świątyni byli Jelitczykowie. W 1521 roku na miejscu starego kościoła zbudowano **nową świątynię**, niestety również drewnianą i nietrwałą.

Być może i ten kościół uległ spaleni, bo w 1639 roku ówczesny właściciel tych ziem **Stanisław Skórkowski** zbudował nowy kościół murowany. Niestety, miejscowość stale nawiedzały nieprzewidywalne **katakizmy**, bo i ta świątynia uległa spaleni. Kościół zniszczony w pożarze odnowiono i rozbudowano w 1817 roku. Pierwotna **parafia św. Łukasza Ewangelisty** była bardziej rozległa od obecnej, bo należała do niej więcej miejscowości niż w okresie współczesnym. W XIX i XX wieku Skórkowice wchodziły w skład **gminy Machory**, w latach 1954-1972 były siedzibą **Gromadzkiej Rady Narodowej w Skórkowicach**, a od 1973 roku należą do gminy Żarnów. Obecnie w parafii mieszka 2100 osób, choć jeszcze na początku XIX wieku było tu prawie dwukrotnie więcej wiernych. Niestety, wojny, represje zaborców i klęski elementarne (np. ciągle powtarzające się epidemie cholery), wpłynęły na znaczne zmniejszenie się liczby ludności okolicznych wsi. W średniowieczu wieś nosiła nazwę **Skorkovicze**. Później nazwa wsi, jak i nazwiska jej właścicieli zmieniały się już nieznacznie. Nazwę **Skorkowice** zamieniono na **Skórkowice**, a Skorkowscy stali się Skórkowskimi.